

werd een dankbaar gebruik gemaakt van de hulp van Pater Chrysanthus. Bij de in-deling van de rupsen werd de plaatsing van de haken aan de buikpoten gebruikt (Fracker 1915).

Een overzicht van de verzamelde prooi-dieren is te vinden in figuur 3. Uit deze figuur blijkt de gevarieerdheid van het menu, hoewel bepaalde grote insekten-groepen als kevers, vlinders en wantsen in het verzamelde materiaal niet ver-tegenwoordigd waren. In verband met dit laatste moet er echter op gewezen worden dat het hier materiaal betreft van slechts twee opeenvolgende dagen aan het einde van het seizoen. Het overzicht geeft ons verder enige aanwijzingen over de jacht-wijze. De levenswijze van de gevangen

spinnen, rupsen en bladwespen in aanmer-king genomen is het namelijk waarschijn-lijk dat deze op of tussen de vegetatie zijn gevangen. Deze groep betreft het grootste deel van het aangebrachte dierlijke materiaal.

Samenvattend kunnen we zeggen dat met het beschreven toestel in korte tijd een grote hoeveelheid prooien van sociale wespen kan worden verzameld en dat de determinatie er van tot grote groepen zeer goed mogelijk is. Onder de prooien werden rupsen en bladwesplarven aangetroffen, zodat het niet uitgesloten is, dat wespen, althans *Paravespula vulgaris*, een rol spelen bij het onderdrukken van plagen van dergelijke dieren.

Litteratuur:

- M. V. Brian & A. D. Brian 1952, The wasp, *Vespula sylvestris* Scopoli: feeding, foraging and colony development. Trans. Roy. Soc. London 103, p. 1-26.
S. B. Fracker 1915, The classification of Lepidopterous larvae. Illin. biol. Monogr. 2, p. 1-160.
F. Maidl 1934, Die Lebensgewohnheiten und Instinkte der staatenbildenden Insekten. Wien 823 pp.

DE FLORA VAN DE GOOISE IJSSELMEERKUST

A. C. J. DE VRANKRIJKER.

't Is in het verleden aldoor afslag ge-weest, zolang er Zuiderzee was. Het Gooi is een „bult“ zand — fluviaal met glaciale deklaag — met grind en plaatselijk keileem en zwerfstenen. Aan de noordkust ligt het veld enkele meters boven A.P., voor zover althans niet afgegraven.

Oudtijds strekte het land aanzienlijk ver-der noordwaarts dan nu. De ter plaatse kundige weet dat 1 à 2 kilometer in zee nog resten moeten liggen van oud-Naarden, dat midden tussen de huidige vesting Naarden en de tegenwoordige Huizer haven heeft gefloreerd. Reeds bestaande in de 10de eeuw, aan de toenmalige kust, werd het na de verwoesting door krijgs-

bedrijf in 1355 niet op de oude plek her-bouwd, omdat de afslag niet tot staan ge-bracht kon worden.

Sedertdien knaagden stormvloed en des te sneller naarmate het gat tussen Enkhuizen en Stavoren zich verwijdde. Aan kustverdediging werd niet gedaan, want het land dat verloren ging was weinig vruchtbarend: begroeid met eiken-berkenbos, kaalgeslagen en door be-weiding met schapen tot heide gedegra-deerd, of ontgonnen tot mager roggeland. Het loonde de moeite niet om ook maar iets te doen ter bescherming sedert geen stad of dorp meer direct door het water bedreigd werd.

En zo werd de hoge zandkust bij elke noordwester onderspoeld en afgekalfd. Er bleef: een strand met wit zand, hier en daar fijn grind of een paar keien, en daarachter een vrij steile helling; bovenop de golvende Gooise vlakte. Strand en helling waren slechts op enkele punten begroeid, met Helm en Zeedistel vooral, in zoverre het natuurgeweld dat gedoogde.

Laten wij even bepalen, over welk kustgedeelte we spreken. Om ons artikel niet te veel te laten uitdijen beperken wij ons tot de kuststrook van fort Ronduit, dat is de verdediging aan de zeezijde van de 17de-eeuwse vesting Naarden, tot aan de Huizer haven. Tussen deze beide ligt de eigenlijke hoge kust, die iets van een klif had in vroeger jaren, toen nog niet veelvuldig bezoek de hellingen aftrapte. Noordwestelijk van Naarden is het hoogteverschil gering en komen wij weldra aan bedijkt weiland, waar de zandlaag aanvankelijk nog zichtbaar is aan de afgeknaagde kust, maar al spoedig andere grondsoorten gaan overheersen. Oostelijk van de Huizer haven bereiken wij gebied dat (vanouds beschermd door een zomerkade) door overstromingen met een sliblaag is bedekt.

Het aldus begrensde gebied willen we even in de lengte en in de breedte indelen, alvorens tot een globale bespreking van de plantenwereld over te gaan.

Van Naarden af oostwaarts wandelt men over een zanddijk, waarachter grond is weggehaald, teneinde ook aan deze zijde de omgeving van de vesting te kunnen inunderen. Hier moest het zwakste deel van de Hollandse waterlinie verbetering ondergaan. De brede strook langs de kust, die men ter bescherming onafgegraven liet, fungeert als dijk. Daarna bereikt men bij Valkeveen de niet ingrijpend door mensenhand bewerkte kust, die dus oudtijds een

Fig. 1. De „rimboe” met Riet, Lisdodde en Valeriaan in bloei.

zandstrand had en een steile helling. Een onderbreking vormt slechts de renbaan, vlak ten oosten van Valkeveen aangelegd. Dicht bij Huizen ziet men het klifkarakter verdwijnen. De helling is daar meer afgeschuind, vermoedelijk doordat hier al eeuwen akkers liggen, dus geen boomgroei met wortelstelsel de hoger gelegen grond vasthield.

Bij een gang dwars door stuiten we dadelijk op veranderingen, die de laatste decennia hebben gebracht. Uit bos, heide of korenveld komend, dalen wij enkele meters — veelal vrij steil — omlaag naar het voormalige strand, dat bijna nergens meer een pure zandvlakte is. De afslag heeft nl. niet meer plaats sedert de afsluitdijk het water op een iets verlaagd en vrijwel vast niveau houdt. Er spoelen geen stormvloed met groot geweld over het strand. Er komt geen zout water meer over, dat uit het binnenland aangewaaid zaad bederft of de kiemplantjes doodt. Door de verlaging van het waterpeil ligt de strook tussen de voormalige eb- en

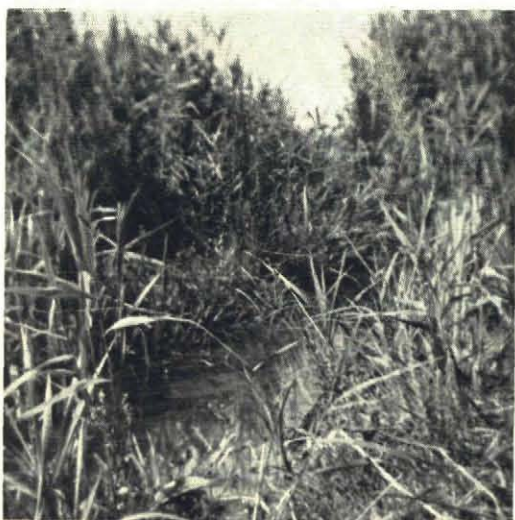

Fig. 2. Een kreekje in de „rimboe" oostelijk van Oud-Naarden.

vloedlijn droog, al is de grond er wel vochtig. Dan echter volgt een totaal gewijzigd beeld: daar waar eertijds zout water spoelde over een bodem met helder zand en schelpen is het milieu geschikt geworden voor een dichte plantengroei. Hier brengt het zoete water, verontreinigd met rioolafvoer van Amsterdam en Huizen, slib aan en de zandbodem is nu bedekt met 1 à 2 decimeters slik, dat kwalijk riekt als men het omwerkt.

De afstand, tot waar deze sliblaag uit de kust strekt, is plaatselijk zeer verschillend, al naar de beweeglijkheid van het water. Noordelijk van Naarden heeft vrijwel geen aanslibbing plaats; bij de Huizer haven — waar een pier in zee steekt — strekt de aanslibbing meer dan 100 meter. Bij deze pier begon al in de dertiger jaren de „landwinst" zichtbaar te worden, elders bleef het lang bij een voedselrijker worden van de grond, of het opslibben van een dun laagje, dat een steeds rijkere flora mogelijk maakte.

De aanslibbing is, gelijk gezegd, bij de

Huizer haven het verst gevorderd. Dit wil niet zeggen, dat dit deel voor de plantenliefhebber het meest belangwekkende van de Gooise kust is. Men heeft zich daar immers beijverd om het gewonnen land produktief te maken. De oudste strook werd in gebruik genomen voor groententuintjes. Jongere delen werden met prikkeldraad omrasterd. Best weiland verkreeg men vooralsnog niet. De landjes zijn soppig en hebben — ondanks bewerking met kunstmest — een plantengroei, waarin de russen en zeggen nog altijd een flink deel van de ruimte innemen. Madelieven en Pinksterbloemen ontbreken er niet, maar toch behoren deze weiden tot het soort, dat ik bij voorkeur aanduid als pitruslandjes.

Het meest interessant is het gebied tussen de renbaan Valkeveen en de uitspanning Oud-Naarden. Daar is de hogere en vaste grond particulier en duidelijk verboden terrein, waar precies op de voormalige hoogwaterlijn afrasteringen zijn aangebracht. De bezoeker moet zich hier dus over natte, veelal drassige grond voortbewegen. Alleen bij langdurige landwind en droog weer kan men het er zonder laarzen stellen. Hier komt dus zelden bezoek. De plantenwereld kan er zich vrijwel ongestoord ontwikkelen. Niet geheel zonder stoornis, want er wordt in het najaar riet gemaaid en in de zomer op kleine plakken ook gras. Men zou nog een stoornis kunnen noemen, want in winters met drijfs bij noordenwind worden er dikke lagen oud riet (decimeters dikke lagen soms) het land in getransporteerd door moeder natuur. In de op zulk een winter volgende zomer breekt hier slechts langzaam enige begroeiing door heen. Weegbreeën spelen de rol van pionier.

Laten we eens van het IJsselmeer af het land in komend onze ogen over de planten-

wereld doen gaan en de aandacht vestigen op een aantal soorten. Allereerst willen wij opmerken dat de begroeiing in de drab en het zeer ondiepe water uiterst dicht is, vooral aan de rand van de vaste grond.

Door het water wadend zien we Door-groei en Kamfonteinkruid (*Potamogeton perfoliatus* en *P. pectinatus*), voedsel leverend aan de troepen Kleine zwanen (*Cygnus bewickii*), die in het najaar hier vertoeven. Hierop volgt een gordel van Zeebies (*Scirpus maritimus*). Deze plant doet het hier uitstekend, heeft aan de buitenrand van de begroeiing geen mededinging, en blijkt elk voorjaar een geliefde broedgelegenheid aan Waterhoentjes te bieden. De Zeebies handhaaft zich ook verder landwaarts, in concurrentie, tot aan de vaste grond toe, maar verkommerd.

Achter de gordel met Zeebies vindt men de vegetatie, die elke voedselrijke zoetwaterplas heeft, waarin *Typha* (Grote en Kleine lisdodde), Gele lis en Riet overheersen. Waar het wordende land ouder is, gaat echter de rietbegroeiing terug lopen en krijgen andere planten op tal van plekken hun kans.

Het is hier niet de bedoeling alles te gaan opsommen, wat er aan de Gooise IJsselmeerkust zoal groeit. Dit zou ondoenlijk zijn, want onze lijst bevat 280 plantennamen. Laten wij echter iets noemen ter kenschetsing van hetgeen er wel en niet is.

Op de niet volledig door een rietvegetatie bezette grond zien we massaal het Heermoes (*Equisetum arvense*) optreden en tussen de betrekkelijk weinige grassen eist de Pitrus (*Juncus effusus*) een ruime plaats op, hoewel deze nergens zijn maximale hoogte bereikt. Ronde rus (*Juncus gerardi*), Waterrus (*J. articulatus*), Padderus (*J. obtusifolius*), Trekrus (*J. squarrosus*), Gewone zegge (*Carex*

Fig. 3. Overzicht van boven af over het kustgebied vlak ten oosten van oud-Naarden. Door druk bezoek in de zomer wordt de begroeiing in het droge zand ten dele vernield.

nigra), Moeraszegge (*C. acutiformis*), Stekelzegge (*C. muricata*), Valse vosszegge (*C. obtrubae*), Waterbies (*Eleocharis palustris*) en Armbloemige bies (*E. pauciflora*) komen er voor.

In en tegen de rietrimboe verheffen zich massaal het Harig wilgeroosje (*Epilobium hirsutum*) dat fraaie kleur geeft en tot 2 meter hoog wordt en de Akkermelkdistel (*Sonchus arvensis*) die vaak nog hoger opschiet, terwijl de Haagwinde (*Calystegia sepium*) er met fraai witte klokken omheen rankt. De Kattestaart (*Lythrum salicaria*) levert uit deze wildernis een fraai boeket, vooral aan degeen die zich de moeite geeft een plek Moerasspirea (*Filipendula ulmaria*) of Poelruit (*Thalictrum flavum*) er bij te zoeken. Het spreekt vanzelf dat wij er in en bij de rietzone ook Blaartrekkende boterbloem (*Ranunculus sceleratus*), Leverkruid (*Eupatorium cannabinum*), Kale jonker (*Cirsium palustre*),

Fig. 4. In een omraasterd deel van de hoge kust overheersen Duinriet en Helm.

Valeriaan (*Valeriana officinalis*) e.a. veelvuldig aantreffen. Bij het riet vindt men uiteraard verscheidene schermbloemigen, zoals Pijptorkruid (*Oenanthe fistulosa*), Watertorkruid (*O. aquatica*), Weidetorkruid (*O. lachenalii*), Melkeppe (*Peucedanum palustre*), Engelwortel (*Angelica silvestris*), Kleine en Grote watereppe (*Sium erectum* en *S. latifolium*). Op niet al te natte bodem ook Fluitekruid (*Anthriscus silvestris*), Peen (*Daucus carota*), forse Bereklauwen (*Heracleum sphondylium*), Pastinaak (*Pastinaca sativa*), Hondspeterselie (*Aethusa cynapium*), Kleine bevernel (*Pimpinella saxifraga*), Zevenblad (*Aegopodium podagraria*). Met voorbijgaan van veel dat in het rietarme deel van de drassige grond te vinden is noemen we de wuivende hoge boeketten fraai-geel van het Moeraskruiskruid (*Senecio paludosus*). Een etage lager bloeien Aardbeiklaver (*Trifolium fragiferum*) en Moerasrolklaver (*Lotus uliginosus*). Zelden treffen we Lucerne (*Medicago sativa*) en Moeraslathyrus (*Lathyrus*

paluster). We zien wel rijkelijk bloeiende Vogelwikke (*Vicia cracca*) en trappen aan alle kanten op de geurige Watermunt (*Mentha aquatica*). Heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*) en Zilver schoon (*Potentilla anserina*) bloeien er heel veel. Opvallend mooi zijn de plekken Penningkruid (*Lysimachia nummularia*), vooral te vinden op gemaaide grazige plekken tussen Valkeveen en Oud-Naarden. Fraai zijn ook de modderige delen, vaak half onder water, met Beekpunge (*Veronica beccabunga*).

Het viel ons op dat Speenkruid volkomen ontbreekt, terwijl de Dotter het wel doet. Verder dat één enkele plek, bij de gemeentegrens Naarden—Huizen, sinds enkele jaren begroeid is met Veenpluis (*Eriophorum angustifolium*), terwijl vlak er naast de Koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*) bloeit.

Orchideeën vindt men al sinds jaren vlak ten westen van Oud-Naarden. Wij vonden daar dit jaar nog de Gevlekte orchis (*Orchis maculata*) en de Vleeskleurige (*O. incarnata*). Beide staan er in klein getal, elk omtrent een dozijn, en niet bijzonder goed uitgegroeid, tot armoedig zelfs, zeker wanneer men een vergelijking maakt met de zeer fraaie exemplaren, die men in menigte aantreft op de bekende carbidstortplaats aan de spoorlijn tussen Bussum en Hilversum. De orchideeën aan de IJsselmeerkust zijn bij droog weer helaas gemakkelijk te bereiken en in mooie voorzomers worden ze tot de laatste toe weggeplukt... Wij weten ook nog van enkele exemplaren van de Breedbladige wespenorchis (*Epipactis helleborine*) tussen Huizen en Oud-Naarden. Dit deel van de kuststrook, veel bewandeld, wordt echter al gauw van iets bijzonders beroofd en deze orchidee schijnt er niet meer te vinden. Wij moeten nog vermelden, dat

Rinke Tolman in „Zwervend langs de Zuidwal” (blz. 164) het Handekenskruid (Breedbladige orchis, *O. majalis*) noemt van een in 1947 gemaakte wandeling. Wij troffen die nooit.

Nòg een enkele opmerking moeten wij maken van het drassige land. Aan de gemakkelijk bereikbare delen van de kust zijn hier en daar meer of minder brede geulen ontstaan door plattrappen (eierzoekers en plukkers van „sigaren”) of door opzettelijk open en ten dele schoon houden voor baders uit strandcafé's en kampeerterreinen. Hier zien wij veel de Grote waterweegbree (*Alisma plantago-aquatica*), verder Pijlkruid (*Sagittaria sagittifolia*), Zwanebloem (*Butomus umbellatus*) en soms Krabbescheer (*Stratiotes aloides*). Lepelblad (*Cochlearia officinalis*), survival uit de „zoute tijd”, komt aan de „kreekjes” nog wel voor. Driedelig tandzaad (*Bidens tripartitus*) treft men zeer veel, maar het Knikkende (*B. cernuus*) — aan het slikkerige Laarder Wasmeer wel aanwezig — ontbreekt hier. Moeras-andijvie (*Senecio tubicaulis*), vroeger op de eerste en nog amper door iets anders begroeide slikken overheersend, vindt men hier nog wel eens, evenals Waterkruiskruid (*Senecio aquaticus*). Ook *Polygonums* nemen hun kans waar in de kreekjes (*P. amphibium*, *P. persicaria*, *P. hydropiper*).

Wij spraken zo juist over een plantenwereld om boeketten uit te plukken, die op tafel een lust voor het oog zouden zijn. De strook, die wij als de rijkste aanduiden, biedt niet alleen de Kattestaart met Poelruit en Moerasspirea maar ook Moerasandoorn (*Stachys palustris*) en velden Guldenroede (*Solidago spec.*), en Zulte (*Aster tripolium*). De laatste, bekende pionier van de drooggelegde zoute bodems in onze Zuiderzeepolders, heeft

Fig. 5. Fraai bloeiend Echt walstro op de hoge kust bij Huizen, tegen een achtergrond van Bezembrem.

zich op enkele — niet droogvoets bereikbare — punten nog altijd weten te handhaven. De Zulte vindt men steeds daar waar de bodem wel zeer vochtig is, doch niet of nauwelijks bereikbaar voor het slik-aanvoerende water. De Guldenroede daarentegen waagt zich verder van de voormalige hoogwaterlijn af naar de zeezijde. Wij deden een keuze uit hetgeen er aan kruiden groeit in en vlak tegen de rimboe. Het beeld van het landschap is hiermee niet volledig. Ook het houtgewas ontbreekt immers niet, en het beheerst plaatselijk zelfs het aanzicht. Het gaat hier voornamelijk om wilgen (*Salix viminalis*, *S. caprea*, *S. cinerea*, *S. aurita*, *S. alba*). Er zijn bomen bij, die van omtrent 1940 dateren. Verder ziet men de vlier (*Sambucus nigra*), hier en daar de Zwarte en de Grauwe els (*Alnus glutinosa*, *A. incana*), en het Sporkenhout (*Frangula alnus*) dat bloem en vrucht tegelijk draagt. Het wordt tijd dat wij ons iets verder landinwaarts begeven. Wij besteden geen tijd

aan de rijk groeiende Witte en Rode klaver, de vergeetmijnietjes (*Myosotis caespitosa* en *M. palustris*) en de boterbloemen. Wij komen nu op vaste grond, die met elke stap droger wordt. We passeren een halfnatte strook, die in hoofdzaak door ruderalen in beslag is genomen, welke onze aandacht niet gevangen mogen houden. Hier ligt het domein van ordinaire weegbreeën, Klein hoefblad, Sint Janskruid enz.; plaatselijk, op vastgetreden vochtig zand, ziet men er veel Tengere rus (*Juncus tenuis*).

Door deze zone heen bereiken we het voor-malige strand, nu goeddeels begroeid, op de meest bezochte plekken meer of minder losgetrapt door pootje- en zonnebad-ers.

We moeten nu even onderscheid maken tussen de Naardense en de Huizense kant. De eerste heeft op vele punten het uiterlijk van dor weiland met in hoofdzaak Schapegras. Verder zien we o.a. *Hordeum*-soorten, Kweek en Engels raaigras, waartussen Muurpeper (*Sedum acre*), Akkerdistel, verscheidene klavers, Zachte ooievaarsbek (*G. molle*), Fluitekruid en andere scherm-bloemen van niet al te natte grond, maar ook een aardig plantje als Zeepostelein (*Honckenya peploides*) en Kattedoorn (*Ononis spinosa*), fraai wit-rose bloeiend in juli en augustus. Duidelijk een eigen karakter tonen de plekken met Duinriet (*Calamagrostis epigeios*). De meest dorre stroken worden getypeerd door Zandzegge (*Carex arenaria*) en Schapezuring (*Rumex acetosella*). Benoorden Naarden zet zich dit voort, met dit beding, dat de vegetatie geleidelijk meer het aanzien van een goed weiland gaat krijgen. Daar stuit men dan op Kraailook (*Allium vineale*) en op Engels gras (*Armeria maritima*).

Naar de Huizense zijde is de ontwikkeling interessant. Hier heeft zich de Blauwe zee-

distel (*Eryngium maritimum*) kunnen handhaven, zij het wat verkommerd. Het Duinriet bezet flinke plekken, maar komt alleen op afgezet terrein tot volle wasdom. Helm aardt beter en bloeit voluit, maar heeft zich niet zodanig verbreid, dat dit gras een rol van betekenis speelt in het tegengaan van verstuing. Hier is blijkbaar de aanvoer van vers zand te gering geworden. Men vindt er als zandbinder meer de Zandzegge.

Daar waar de mens niet storend optreedt, is de vegetatie aan het droge deel van de Gooise IJsselmeerkust bezig zich te ontwikkelen naar die van onze droge heiden, en vooral van die waar de grond iets leemhoudend is, vermeerderd met enkele akkeronkruiden. De Struikheide begint er veld te winnen, tegelijk met de Bezembrem, de Kruipbrem en de bramen. Opslag van bomen — alle nog jong — komt er met Ruwe berk, Zomereik, Kruipwilg, Sporkenhout, Lijsterbes, Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) en Robinia (*Robinia pseudo-acacia*). Bloempjes van de heiden en heideranden zijn er: Zandblauwtje (*Jasione montana*), Grasklokje (*Campanula rotundifolia*), Hazepootje (*Trifolium arvense*) en andere klavers, met de gewone grassen en Schapezuring. Ook de Eikvaren (*Polypodium vulgare*) staat er veelvuldig.

Niet op onze gewone heiden te vinden, maar wel op de leemrijke en ook op het hier behandelde deel van de hoge kust zijn: het Hondsviooltje (*Viola canina*), Kruisdistel (*Eryngium campestre*), Muurpeper (*Sedum acre*), Liggende klaver (*Trifolium procumbens*), Ruige weegbree (*Plantago media*), Thijm (*Thymus serpyllum*), Knoopkruid (*Centaurea jacea*), Echt walstro (*Galium verum*), de laatste in vaak zeer hoge en fraai bloeiende planten. Dit deel van de kust zo dicht bij Huizen geniet

grotendeels een rust, die men er niet verwachten zou. De wandelaars plegen nl. boven over te gaan of wel beneden langs, aan de rand van de omrasterde weilandjes en de rimboe van Riet en Wilgeroosjes. Baders vindt men er niet, omdat de modderzone er te breed is en grotendeels met prikkeldraad omgeven. Halverhoogte loopt zelden iemand, zodat bv. de rijkelijk bloeiende Hondsviooltjes het houden. Zelden merkt ook iemand op, dat hier Herts-hoornweegbree (*Plantago coronopus*) groeit. Wat „in de loop” ligt, heeft het slecht. Een pol Zeepkruid, een plant die het door de wortelstokken nog redt, heb ik wel in knop, maar nimmer met bloemen getooid gezien.

Het is de moeite waard te dwalen langs de Gooise IJsselmeerkust, vooral op dagen

en uren en bij weersomstandigheden, waarop de gewone wandelaar liever thuis of elders verblijft. Het geeft plezier om te zien, dat hier de flora zich uitbreidt en verrijkt, daar waar voor enkele decennia slechts weinig stand kon houden. Slechts één grote zorg is er: wat gebeurt er op de duur met dit kustgebied? En wel zodra een nieuwe polder hier een smalle strook binnenwater doet ontstaan en gegadigden komen opdagen voor het stichten van watersportbedrijven? Als het Gooi — steeds dichter bevolkt — in groter mate de kust als recreatieoord gaat zoeken? Twee strookjes kust zijn eigendom van het Goois Natuurreservaat, de slechtste, de meest afgetrapte. Van de „rimboe” is niets beschermd!

VEZELVONDSTEN VAN OMSTREEKS HET BEGIN VAN ONZE JAARTELLING IN KENNEMERLAND)

B. J. WIELAND LOS.

Textielvezels uit vroeger tijden zijn in Kennemerland tot nu toe zeer zelden aangetroffen. Verwondering behoeft dit niet te wekken, aangezien de meeste nederzettingen zich op zand bevonden, waarin vezels over het algemeen uitermate moeilijk bewaard blijven. Over de kleding van onze voorouders weten wij voor wat betreft Kennemerland dan ook zeer weinig, al werd het spinnen blijkens delen van weefgetouwen, die in verschillende nederzettingen werden gevonden, druk beoefend.

De belangrijkste vezelvondst in Kennemer-

land werd gedaan in de inheemse nederzetting uit de ijzertijd en Romeinse tijd op de Spanjersberg in Santpoort (gem. Velsen) (1). De heer H. J. van der Wall trof in 1951 in één van de woonlagen een vezelbal aan in de nabijheid van een groot aantal opeengepakte scherven. Dergelijke hoeveelheden aardewerk vindt men wel eens op een plaats waar veel werd gestookt.

De analyse, uitgevoerd door het Vezelinstituut T.N.O. d.d. 18-1-1956, luidt als volgt:

„Het dierlijk materiaal bestaat uit resten

¹⁾ Aan Prof. Dr. H. Brunsting, conservator van het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, ben ik dank verschuldigd voor het beschikbaar stellen van de scherf uit Dorregeest. Hetzelfde geldt voor de heer H. J. van der Wall (Velsen) ten aanzien

van de vezels uit de Spanjersberg. Ir. J. R. H. van Nouhuys, directeur van het Vezelinstituut T.N.O. te Delft, was zo bereidwillig de hem toegezonden monsters te doen onderzoeken.